

Томчаковська Ю. О.

<https://orcid.org/0000-0003-0117-2704>

Національний університет «Одеська юридична академія»

Лесневська К. В.

<https://orcid.org/0000-0003-0903-4170>

Національний університет «Одеська юридична академія»

Сташук Т. І.

<https://orcid.org/0000-0002-3475-6530>

Національний університет «Одеська юридична академія»

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Статтю присвячено комплексному дослідженню структурно-семантичних особливостей англomовної термінології бухгалтерського обліку як складової сучасного професійного економічного дискурсу. Метою статті є визначення структурних моделей англomовних бухгалтерських термінів, аналіз основних способів їх творення, дослідження семантичних особливостей і встановлення сучасних тенденцій розвитку англomовної бухгалтерської терміносистеми. Матеріалом дослідження стали 620 термінологічних одиниць, дібраних методом суцільної вибірки зі спеціалізованих словників та електронних лексикографічних ресурсів. У роботі використано описовий, структурний, семантичний, словотвірний, компонентний і кількісний методи аналізу. У результаті дослідження встановлено, що найбільш продуктивними структурними моделями є дво- і трикомпонентні термінологічні словосполучення, тоді як основними способами термінотворення виступають словосполучення, словоскладання, афіксація та аббревіація. З'ясовано, що англomовна бухгалтерська термінологія характеризується системністю, високим рівнем структурної впорядкованості та наявністю таких семантичних явищ, як полісемія, синонімія, антонімія і термінологічна варіантність. Визначено основні тенденції розвитку сучасної бухгалтерської терміносистеми, серед яких зростання кількості багатоконпонентних термінів, активне використання міжнародних аббревіатур, а також поповнення термінологічного складу лексики, пов'язаною з цифровими технологіями та автоматизацією бухгалтерського обліку. Отримані результати поглиблюють уявлення про закономірності функціонування англomовної бухгалтерської термінології та можуть бути використані у подальших лінгвістичних (термінознавчих і перекладознавчих) дослідженнях, а також у практиці викладання англійської мови професійного спрямування для здобувачів освіти відповідної спеціальності.

Ключові слова: англomовна термінологія бухгалтерського обліку, бухгалтерський дискурс, семантика, словотворення, структурна модель, терміносистема, термінологічне словосполучення.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародної економіки, глобалізація фінансових ринків, гармонізація стандартів бухгалтерського обліку та активне використання англійської мови як основного засобу професійної комунікації зумовлюють постійне розширення й оновлення англomовної бухгалтерської терміносистеми. Термінологія бухгалтерського обліку є складною, динамічною та системно організованою сукупністю мовних одиниць,

що відображають розвиток економічної науки, зміни в нормативно-правовому регулюванні та практиці фінансової діяльності. Водночас вона характеризується значною структурною різноманітністю, наявністю багатоконпонентних термінів, аббревіатур, термінологічних словосполучень, а також семантичними процесами полісемії, синонімії, детермінологізації та метафоризації, що ускладнюють їх систематизацію й лінгвістичний опис [4].

Попри наявність праць, присвячених економічній та бухгалтерській термінології, більшість досліджень зосереджується на питаннях перекладу професійної лексики або окремих аспектах її функціонування у спеціалізованому дискурсі [2; 3; 5]. Натомість структурно-семантичні характеристики англomовної термінології бухгалтерського обліку як цілісної терміносистеми, закономірності її формування, способи словотворення, особливості семантичної організації та тенденції розвитку залишаються недостатньо комплексно висвітленими, що зумовлює необхідність системного лінгвістичного аналізу англomовної бухгалтерської термінології з урахуванням сучасних тенденцій розвитку професійного дискурсу та міжнародної фінансової комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика англomовної економічної та бухгалтерської термінології активно досліджується в сучасному мовознавстві. Наукові праці присвячені визначенню сутності економічного терміна, його місця в загальній терміносистемі, структурним і семантичним особливостям економічної лексики, способам словотворення та закономірностям функціонування спеціальної лексики у професійному дискурсі [1; 4; 6]. Значна увага приділяється питанням перекладу англomовної бухгалтерської та економічної термінології українською мовою, використанню перекладацьких трансформацій, проблемам еквівалентності та передачі професійних понять у міжмовній комунікації [2; 3; 5]. Окремий напрям досліджень охоплює продуктивні словотвірні моделі, особливості аббревіації, усичення, процеси детермінологізації та міжнародної гармонізації економічної термінології [7–9]. Водночас сучасні спеціалізовані словники та електронні лексикографічні ресурси містять значний масив актуальної бухгалтерської термінології, що відображає сучасний стан розвитку професійної мови та може слугувати надійною емпіричною базою для структурно-семантичних досліджень [10–12]. Незважаючи на наявність значної кількості праць, комплексний аналіз структурних моделей і семантичної організації англomовної термінології бухгалтерського обліку як цілісної терміносистеми залишається недостатньо висвітленим, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Постановка завдання. Мета статті полягає у комплексному дослідженні структурно-семантичних особливостей англomовної термінології бухгалтерського обліку, визначенні її структурних моделей, семантичних характеристик, основних

способів словотворення та закономірностей функціонування в сучасному професійному дискурсі.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: уточнити поняття англomовної термінології бухгалтерського обліку як спеціалізованої терміносистеми; охарактеризувати структурні моделі англomовних бухгалтерських термінів; проаналізувати основні способи творення термінологічних одиниць; дослідити семантичні особливості англomовної бухгалтерської термінології, зокрема явища полісемії, синонімії, антонімії та термінологічної варіантності; визначити найбільш продуктивні типи термінологічних одиниць і встановити тенденції розвитку сучасної англomовної бухгалтерської терміносистеми.

Об'єктом дослідження є англomовна термінологія бухгалтерського обліку. Предметом дослідження виступають структурні моделі, семантичні характеристики та словотвірні особливості англomовних термінів бухгалтерського обліку.

Матеріалом дослідження слугували 620 англomовних термінологічних одиниць бухгалтерського обліку, дібраних методом суцільної вибірки зі спеціалізованих лексикографічних джерел *Dictionary of Economic Terms* [10], електронного ресурсу *The Economist. The A to Z of Economics* [11] та онлайн-словника *UWorld Accounting Dictionary* [12].

Виклад основного матеріалу. Аналіз корпусу із 620 англomовних термінів бухгалтерського обліку засвідчив, що сучасна бухгалтерська терміносистема є відкритою, динамічною та ієрархічно організованою сукупністю спеціальної лексики, яка постійно поповнюється новими номінаціями під впливом розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності, цифровізації бухгалтерської діяльності, автоматизації фінансових процесів та глобалізації економічної комунікації. Усі термінологічні одиниці перебувають у тісних системних зв'язках, формуючи цілісну професійну систему, у якій кожен термін займає визначене місце відповідно до поняттєвої структури бухгалтерського обліку.

Дослідження структурної організації англomовної бухгалтерської термінології показало, що найчисленнішу групу становлять двокомпонентні термінологічні словосполучення, які охоплюють близько 42 % проаналізованого матеріалу. До них належать такі одиниці, як *financial statement*, *accounting policy*, *tax liability*, *cash flow*. Їх продуктивність пояснюється прагненням до максимально точного позначення професійних понять при збереженні лаконічності мовного оформлення. Значну частку становлять трикомпонентні терміни (приблизно 29 %), серед яких *statement of financial*

position, deferred tax asset, statement of cash flows. Однокомпонентні терміни (*asset, liability, equity, revenue, depreciation*) складають близько 18 % вибірки, тоді як багатокомпонентні конструкції із чотирьох і більше компонентів становлять приблизно 11 %. Таким чином, понад дві третини англomовної бухгалтерської термінології представлені дво- і трикомпонентними моделями, що свідчить про тенденцію до деталізації професійних понять шляхом синтаксичного розширення терміна.

Аналіз словотвірних особливостей засвідчив, що провідним способом формування бухгалтерської термінології є утворення термінологічних словосполучень, які складають понад половину всіх досліджених одиниць. Висока продуктивність цього способу пояснюється необхідністю максимально точної номінації складних економічних процесів, фінансових операцій та облікових категорій. Значну роль відіграє словоскладання, характерне для сучасної англійської мови (*bookkeeping, shareholder, bookkeeping system*). Досить активно використовуються афіксальні моделі, насамперед із префіксами *non-, re-, de-, under-, over-* та суфіксами *-tion, -ment, -ance, -ity*, які забезпечують формування нових спеціалізованих понять. Важливим способом словотворення залишається аббревіація, що відображає прагнення до мовної економії та стандартизації професійної комунікації. До найбільш уживаних скорочень належать *IFRS, IAS, GAAP, CPA, EBITDA*, які функціонують як повноцінні термінологічні одиниці міжнародного бухгалтерського дискурсу.

Дослідження семантичної організації англomовної бухгалтерської термінології дало змогу встановити, що, незважаючи на прагнення терміносистеми до однозначності, її одиницям властиві основні лексико-семантичні процеси. Найпоширенішим явищем є полісемія, що характерна насамперед для загальноекономічної лексики, інтегрованої до бухгалтерського дискурсу. Такі терміни, як *capital, equity, provision, reserve, account*, реалізують різні значення залежно від професійного контексту. Полісемія зумовлена міжгалузевим використанням економічної термінології у фінансах, аудиті, банківській справі, менеджменті та податковому обліку.

У межах досліджуваної терміносистеми широко представлені синонімічні відношення, які виникають унаслідок функціонування британського й американського варіантів англійської мови, а також розвитку міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Наприклад, паралельно функціонують терміни *turnover* і *revenue, stock*

і *inventory, creditor* і *accounts payable*. Такі синонімічні пари забезпечують варіативність професійного мовлення без порушення змістової тотожності понять.

Антонімічні зв'язки є одним із найважливіших механізмів системної організації бухгалтерської термінології. Найбільш типовими є опозиції *asset – liability, debit – credit, profit – loss, income – expenditure, tangible – intangible*, які відображають бінарний характер економічних процесів і сприяють чіткій класифікації фінансових категорій.

Під час аналізу також було виявлено явище термінологічної варіантності, що реалізується у співіснуванні повних і скорочених назв (*International Financial Reporting Standards – IFRS*), використанні альтернативних найменувань одного поняття, а також паралельному функціонуванні нормативних і професійно-уживаних варіантів термінів. Подібна варіантність зумовлена розвитком міжнародної бухгалтерської практики та адаптацією англomовної термінології до різних професійних середовищ.

Аналіз граматичної структури досліджуваного матеріалу показав, що найбільш продуктивними є іменникові терміни та іменникові словосполучення, які становлять понад 80 % усієї вибірки. Значно рідше функціонують дієслівні, прикметникові та прислівникові терміни. Домінування іменникових конструкцій пояснюється їх високою номінативною здатністю та можливістю точно репрезентувати професійні поняття бухгалтерського обліку.

Отримані результати дозволили встановити основні тенденції розвитку сучасної англomовної бухгалтерської терміносистеми. Насамперед спостерігається постійне збільшення кількості багатокомпонентних термінів, що пов'язано з деталізацією фінансових процесів та ускладненням професійної діяльності. Інтенсивно зростає кількість міжнародних аббревіатур, які забезпечують стандартизацію професійної комунікації. Помітною тенденцією є активне поповнення терміносистеми одиницями, пов'язаними з цифровими технологіями, автоматизованим бухгалтерським обліком, штучним інтелектом, блокчейн-технологіями та цифровим аудитом (*cloud accounting, blockchain accounting, AI-assisted auditing*). Водночас швидко розвивається термінологія, що відображає концепцію сталого розвитку та ESG-звітності (*sustainability reporting, carbon accounting, environmental liabilities*), яка останніми роками стала одним із провідних напрямів розвитку міжнародної фінансової звітності.

Таким чином, англomовна термінологія бухгалтерського обліку являє собою високоорганізовану спеціалізовану терміносистему, якій властиві структурна впорядкованість, продуктивні словотвірні моделі, розвинена система семантичних відношень та динамічний розвиток під впливом сучасних економічних, технологічних і глобалізаційних процесів. Отримані результати підтверджують, що досліджувана терміносистема характеризується високим рівнем системності, відкритості до інновацій та здатністю оперативно реагувати на зміни у сфері міжнародного бухгалтерського обліку й фінансової комунікації.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що англomовна термінологія бухгалтерського обліку є динамічною, відкритою та системно організованою терміносистемою, яка постійно розвивається під впливом глобалізації економічних процесів, міжнародної стандартизації фінансової звітності та цифрової трансформації професійної діяльності. З'ясовано, що її структурною особливістю є переважання дво- і трикомпонентних термінологічних словосполучень, які забезпечують точність і однозначність номінації спеціальних понять.

Встановлено, що найпродуктивнішими способами творення бухгалтерських термінів виступають термінологічні словосполучення, словоскладання, афіксація та аббревіація, які забезпечують активне поповнення термінологічного складу відповідно до потреб сучасної професійної комунікації. Семантичний аналіз засвідчив наявність полісемії, синонімії, антонімії та термінологічної варіантності, що відображають складність і системність функціонування англomовної бухгалтерської лексики. Отримані результати поглиблюють уявлення про закономірності структурної та семантичної організації англomовної бухгалтерської терміносистеми й можуть бути використані у термінознавчих, перекладознавчих і лексикографічних дослідженнях, а також у практиці викладання англійської мови професійного спрямування. Перспективи подальших досліджень убачаємо у проведенні корпусного аналізу англomовної бухгалтерської термінології, вивченні її функціонування в різних жанрах професійного дискурсу та дослідженні новітніх термінологічних одиниць, пов'язаних із цифровими технологіями, автоматизацією бухгалтерського обліку та штучним інтелектом.

Список літератури:

1. Бебих В. В. Семантичні особливості англійської термінології бухгалтерського обліку і аудиту як складової загальноекономічної терміносистеми. Науковий блог Національного університету «Острозька академія». 23 лютого 2015. URL: <https://naub.ua.edu.ua/semantychni-osoblyvosti-anhlijskoyi/> (дата звернення: 08.07.2026).
2. Воскобойник В. І., Василішин С. І. Лексико-семантичні особливості перекладу термінології англomовного бухгалтерського дискурсу. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2023. Вип. 2 (205). С. 31–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-205-4>
3. Воскобойник В. І., Тагільцева Я. М. Особливості перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 22. Т. 2. С. 148–153.
4. Ішук А. А. Структурні та семантичні особливості англomовної економічної термінології. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 2, ч. 1. С. 141–145. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-1/24>
5. Коваленко О. В. Особливості перекладу економічних термінів з англійської українською мовою у текстах новин у мережі Інтернет. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 3. С. 80–86.
6. Лиса Н. С., Янкова Т. М. Структурно-семантичні особливості сучасної економічної термінології. Дослідження з лексикології і граматики української мови. 2013. Вип. 14. С. 62–71.
7. Остапченко О. Б. Структурні особливості усічень в англійській економічній терміносистемі. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. 2007. Вип. 2. С. 229–233.
8. Толчесова Т. С. Продуктивність моделювання термінів бізнес-економіки в англійській мові та їхня міжнародна гармонізація. Науковий часопис Національного Педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов. 2015. Вип. 13. С. 190–195.
9. Фурсова Л. І. Семантичні зміни у процесі детермінологізації сучасної англійської економічної лексики: парадигматичний і синтагматичний аспекти. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: Збірник наукових праць. 2006. Вип. 9. С. 331–342.
10. Dictionary of Economic terms / K. Kraus, N. Kraus. – Poltava: Skytek, 2013. – 84 p.
11. The Economist. The A to Z of Economics. URL: <https://www.economist.com/economics-a-to-z> (дата звернення: 08.07.2026).
12. UWorld Accounting. Accounting Dictionary. URL: <https://accounting.uworld.com/cpa-review/lc/accounting-dictionary/> (дата звернення: 08.07.2026).

Tomchakovska Yu. O., Lesnevskaya K. V., Stashuk T. I. STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF ENGLISH ACCOUNTING TERMINOLOGY

The article presents a comprehensive study of the structural and semantic features of English accounting terminology as an essential component of contemporary professional economic discourse. The aim of the study is to identify the structural models of English accounting terms, analyze the principal mechanisms of their formation, investigate their semantic characteristics, and determine current trends in the development of the English accounting terminological system. The research corpus comprises 620 terminological units selected through continuous sampling from specialized dictionaries and electronic lexicographic resources. The study employs descriptive, structural, semantic, word-formation, componential, and quantitative methods of analysis. The findings demonstrate that two- and three-component terminological word combinations represent the most productive structural models, whereas terminological combinations, compounding, affixation, and abbreviation constitute the principal mechanisms of term formation. The analysis reveals that English-language accounting terminology is characterized by systematic organization, a high degree of structural coherence, and semantic phenomena such as polysemy, synonymy, antonymy, and terminological variation. The study also identifies the major trends in the development of the contemporary accounting terminological system, including the growing use of multi-word terms, the widespread adoption of international abbreviations, and the continuous expansion of the terminological inventory through lexical units related to digital technologies and the automation of accounting processes. The findings contribute to a deeper understanding of the principles governing the functioning of English accounting terminology and may be applied in further linguistic research, particularly in terminology and translation studies, as well as in teaching English for Specific Purposes to students majoring in Accounting and related disciplines.

Keywords: accounting discourse, English accounting terminology, semantics, structural model, term formation, terminological system, terminological word combination.

Дата першого надходження статті до видання: 10.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.10.2026